

Πηγή: Η οικογένεια, παρά το γεγονός ότι ο ρόλος της διέφερε από τόπο σε τόπο ανάλογα με τις συνήθειες, αποτελούσε όχι απλώς τη βασική κοινωνική μονάδα, αλλά και τη θεμελιώδη οικονομική και πολιτική μονάδα στη δομή της ελληνικής κοινωνίας. Η οικονομική και πολιτική δραστηριότητα ήταν οργανωμένη σε οικογενειακή βάση. Συνήθως ο σύζυγος διαχειριζόταν την προίκα της γυναίκας του, ενώ οι γιοί του, ακόμη και μετά την ενηλικίωσή τους, δεν μπορούσαν να προβάλλουν ατομικές απαιτήσεις για το διαχωρισμό της οικογενειακής περιουσίας πριν από το γάμο τους. Ο πρώτος ή ο τελευταίος γιός, ανάλογα με την περιοχή, ζούσε με τον πατέρα ως «διάδοχός» του. Μολονότι οι άλλοι γιοί, συχνά αλλά όχι πάντα, δημιουργούσαν τα δικά τους νοικοκυριά, ελάχιστα συμμετείχαν στον καθορισμό της έκτασης της γης που τους αναλογούσε. Η απόφαση αυτή ήταν μάλλον αποτέλεσμα περίπλοκων οικογενειακών διευθετήσεων, που τις κατεύθυνε ο πατριάρχης της οικογένειας.

.....

Όπως η οικογένεια καλλιεργούσε από κοινού τη γή με την καθοδήγηση του πατέρα, έτσι και οι εμπορικές επιχειρήσεις των Νησιών αποτελούσαν οικογενειακές υποθέσεις. Ο προεστός, ακόμη και αν κυβερνούσε ο ίδιος το καλύτερο σκάφος του, θα εμπιστευόταν τα υπόλοιπα καράβια στους γιούς και στους στενούς συγγενείς του ... Οργανωμένη μ' αυτό τον τρόπο η οικογένεια, όχι μόνο παρείχε βιοτικούς πόρους στα μέλη της, αλλά αναλάμβανε επιπλέον για λογαριασμό τους δημόσιες λειτουργίες, όπως θα λέγαμε με σύγχρονα κριτήρια. Τοποθετούσε επίλεκτα μέλη της σε δημόσιες θέσεις, με σκοπό να τις εκμεταλλευτεί για τη προστασία ή την προώθηση των οικογενειακών της συμφερόντων. Αναλάμβανε αστυνομικές εξουσίες για να προστατεύσει την περιουσία της, ή ακόμη και για να επιτεθεί εναντίον τοπικών εχθρών. Έπαιρνε επίσης ευεργετικά μέτρα για τα μέλη της, δηλαδή εξασφάλιζε περίθαλψη στους φτωχούς, καθοδήγηση στις χήρες και στα ορφανά, και ενδεχομένως πλήρη εκπαίδευση στους πιο προικισμένους νέους. Όπως είχε αντιληφθεί πολύ καλά ο Thiersch, η σπουδαιότητα της οικογένειας είναι κατανοητή στο πλαίσιο μιας κοινωνίας όπου η κεντρική πολιτική εξουσία, είτε γιατί ήταν αδύναμη, είτε γιατί ήταν αυθαίρετη και καταπιεστική, ενέπνεε ανασφάλεια και φόβο. Μόνο τα μέλη της ίδιας οικογένειας θεωρούνταν αξιόπιστα και ικανά να αντιμετωπίσουν από κοινού τις απειλές και τις επιθέσεις ενός εχθρικού περιβάλλοντος. Αυτός ο δεσμός εμπιστοσύνης ήταν γενικά άρρηκτος, όχι μόνο λόγω της ιερότητας των δεσμών του αίματος, αλλά και επειδή τα συμφέροντα των μελών της οικογένειας ήταν τόσο οργανικά συνυφασμένα στον οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό τομέα, ώστε το συλλογικό συμφέρον να ταυτίζεται με το ατομικό.

J. A. Petropoulos, Πολιτική και Συγκρότηση κράτους, σσ. 69-70

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της πηγής και τις πληροφορίες του βιβλίου σας να εξηγήσετε με ποιο τρόπο αναπληρώνεται η απουσία συστήματος κρατικής μέριμνας (κοινωνικής πρόνοιας) στην προεπαναστατική Ελλάδα

Πηγή 1: Παρουσιασθείς (σημ.: ο Δ. Υψηλάντης) εις Ύδραν (σημ.: το καλοκαίρι του 1821) ως πληρεξούσιος του Γ. επιτρόπου της Αρχής, υποδέχεται και αναγνωρίζεται υπό των προκρίτων· μεταβαίνει εις Σπέτσας και αναγνωρίζεται ωσαύτως· εκείθεν μεταβαίνει εις Άστρος συνωδευμένος με τον επίσκοπον Βρεσθένης, επί τούτω σταλέντα υπό των Πελοποννησίων, όπου, αφ' ου τον υπεδέχθησαν τα μέλη της Γερουσίας και πολλοί των προκρίτων της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδος και των Νήσων, και των οπλαρχηγών και στρατιωτών, μετέβησαν όλοι εις το εν Βερβένοις στρατόπεδον να συμβουλευθώσι περί των πραγμάτων. Αυτόθι ο Υψηλάντης ανέγνω το έγγραφον, δι' ου αποκαθίστατο πληρεξούσιος του Γ. επιτρόπου της Αρχής και οι Έλληνες επευφήμησαν...

Τότε οι ολιγαρχικοί τον διεφιλνεύοντο το δικαίωμα της επ' ονόματι του παραδόσεως του ειρημένου φρουρίου, τον είπον ότι έπρεπε να παραδοθή εν ονόματι του έθνους, και τον δίδουσι να εννοήση ότι δεν τον αναγνωρίζουσιν ως τοιούτον οποίος επαρουσιάσθη, και δεν τον παραχωρούσι την εξουσίαν, την οποίαν εν ονόματι της Αρχής της εταιρείας αντιποιείται. Αυτοί ζητούσι να επικυρώση την Γερουσίαν των, να διευθύνη δε τα πράγματα, και να κινή τα στρατεύματα, παρά των συγγενών και των οικείων των διοικούμενα, κατά τας αποφάσεις της Γερουσίας, ήτις έμελλε να ήναι το συμβούλιόν του· προ λίγου μάλιστα εφρόνουν να τον ψηφίσωσι και αυτόν απλούν μέλος, μίαν και μόνην ψήφον έχοντα εις τας αποφάσεις της. Ο δε Υψηλάντης κατά την έννοιαν του τίτλου, πληρεξούσιος του Γ. επιτρόπου, αναπτυχθείσαν υπό του Νεοφύτου Βάμβα, τον οποίον έχει αρχικαγγελλάριον και σύμβουλον, εννοεί να ήναι υπέρτατος άρχων και να διευθύνη τα τε πολιτικά και τα πολεμικά κατά τινάς όρους· να ήναι δε ο πληρεξούσιος αρχιστράτηγος της Ελλάδος και τα στρατεύματα να εξαρτώνται και να διευθύνονται απολύτως από αυτόν· θέλει και να διορισθή αντί της Γερουσίας ειδός τι συμβουλίου, να χρησιμεύση ως φροντιστήριον, δια να προμηθεύη τ' αναγκαία δια τον πόλεμον.

Ν. Σπηλιάδη, Απομνημονεύματα (Α' 203-213) [Πηγή: Θέματα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από τις Πηγές, Γ' Λυκείου, Αθήνα 1998, σσ. 92-93]

ΠΗΓΗ 2: Είναι αξιοσημείωτος η προκήρυξις του Δημ. Υψηλάντου (6/18 Οκτωβρίου 1821) δι' ης διετάχθησαν αι εκλογαί προς συγκρότησιν της Εθνοσυνελεύσεως (σημ.: της Επιδάουρου), διότι εις αυτήν πλην άλλων τονίζεται ότι ο αγών διεξηγετο υπέρ της απελευθερώσεως του λαού από πάσης καταπιέσεως όχι μόνον από της δυναστικής των Τούρκων, αλλά και από της οικονομικής των Χριστιανών ισχυρών. «Ήλθον, έγγραφεν ο Υψηλάντης, να διεκδικήσουν τα δίκαιά σας, την τιμήν την ζωήν, την περιουσίαν σας· ήλθον να σας δώσω νόμους δικαίου, δικαστήρια αμερόληπτα... Καιρός είναι να παύση πλέον η τυραννία όχι μόνο των Τούρκων, αλλά και η τυραννία των ατόμων εκείνων, τα οποία συμεριζόμενα τα αισθήματα των Τούρκων, ζητούν να καταπιέζουν τον λαόν...»

Α. Σβώλου, Τα Ελληνικά Συντάγματα, 1822-1975/1986, Η συνταγματική Ιστορία της Ελλάδος, εκδ. Στοχαστής, 1998, σ. 62

ΠΗΓΗ 3: [Αποσπάσματα από επιστολή του Αλέξ. Μαυροκορδάτου προς τον Δημ. Υψηλάντη (27 Οκτωβρίου 1821). Στην επιστολή αυτή ο Μαυροκορδάτος στρέφεται με πάθος εναντίον του Αλεξ. Υψηλάντη, αλλά κατηγορεί και τον Δημήτριο (Υψηλάντη) απερίφραστα]: «Ν' αφήσωμεν τα ονόματα αρχηγών και πληρεξουσίων και επιτρόπων· να οργανώσωμεν την διοίκησιν από τους ιδίους εντοπίους, των οποίων να γένωμεν ημείς οδηγοί, καθ' όσον δυνάμεθα· να την συγκεντρώσωμεν εις ολίγας χείρας, εν όσω να προσκαλέσωμεν κανένα υποκείμενον, οίος ο πρίγκηψ Ευγένιος ή ο κόμης Καποδίστριας ή πας τις άλλος ικανώτερος ημών. Ν' αφήσωμεν όλα τα ξένα και να εναγκαλισθώμεν όλα τα εθνικά σχήματα· να αφήσωμεν ό,τι μας κάμνει υπόπτους εις τας ευρωπαϊκάς δυνάμεις, ως μετέχοντας των Ιακωβινικών φρονημάτων· να παραστήσωμεν εις την Ευρώπην τα δίκαιά μας όχι με παχείας λέξεις, αλλά με λακωνισμόν άξιον των προγόνων μας και με μετριοφροσύνη».

Ι.Ε.Ε., τόμ. ΙΒ', σ. 198

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των πηγών και τις πληροφορίες του βιβλίου σας, να παρουσιάσετε τις διαφορετικές απόψεις προκρίτων και Υψηλάντη στο θέμα της διακυβέρνησης της επαναστατημένης Ελλάδας